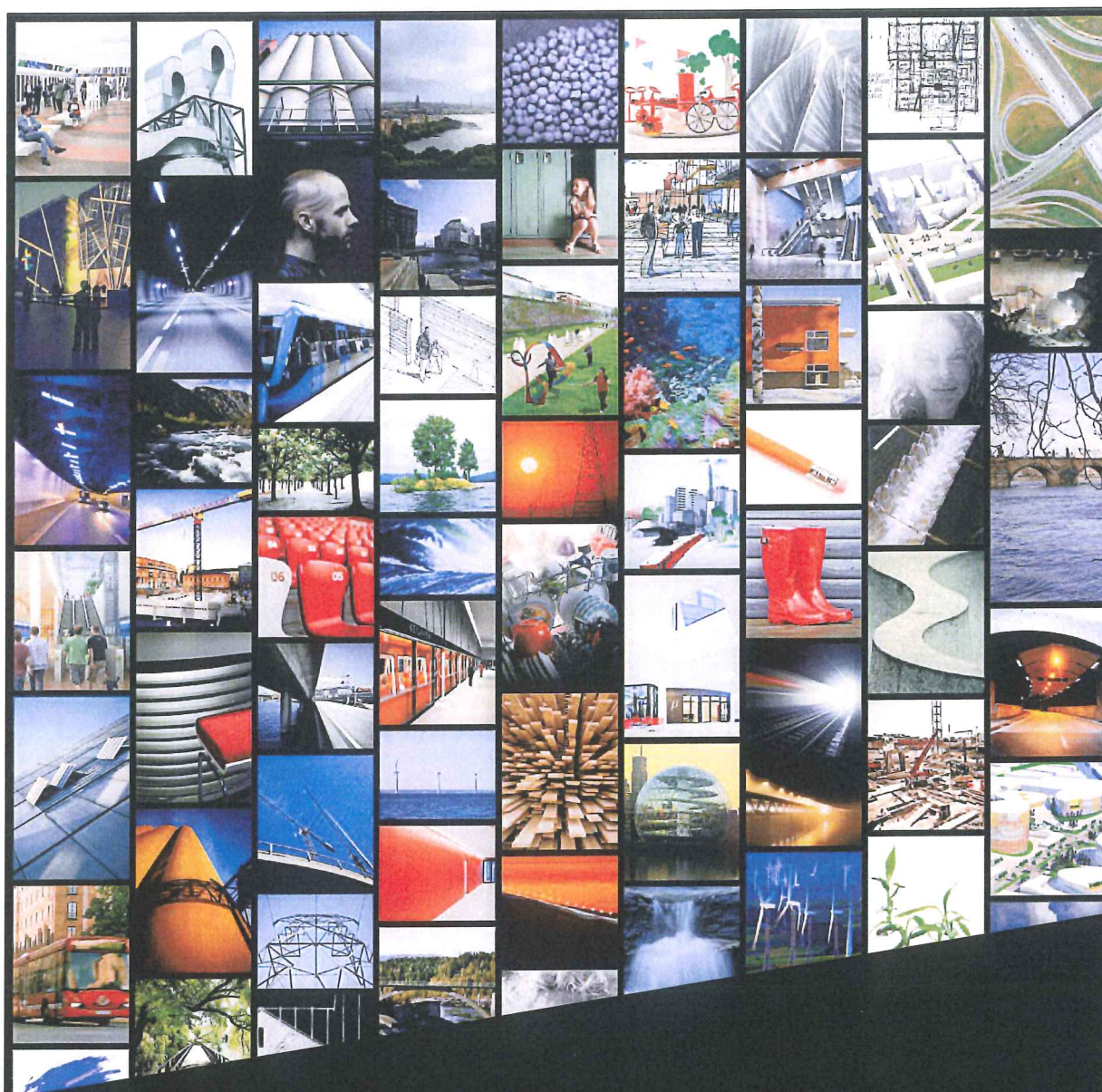

IDROTTSBONUS

RAPPORT

2013-11-07

Johanna Lundberg Emma Andersson David Rydberg

Förord

Sweco Eurofutures har på uppdrag av Idrottsförvaltningen i Stockholms stad utvärderat Idrottsbonus ett föreningsstöd som kan sökas av föreningar som bedriver aktiviteter inom idrott, motion och friluftsliv för barn och ungdomar. Förvaltningen har gett i uppdrag till Sweco att göra en utvärdering av verksamheten hos tre föreningar som haft Idrottsbonus sedan 2012, för att se bland annat hur dessa har lyckats med att nå de aktuella målgrupperna.

Utvärderingen genomfördes under perioden augusti till november år 2013. Sweco Eurofutures utgångspunkt har varit att ta fram ett underlag där systematik, transparens och enkelhet är vägledande. Målsättningen har varit att skapa en rapport som kan användas som underlag för beslut om Idrottsbonus fortsatta inriktning.

Uppdraget har genomförts av Johanna Lundberg, David Rydberg och Emma Andersson konsulter vid Sweco Eurofutures. Samtliga konsulter har haft en central medverkan i olika skeden av utvärderingen.

Sweco Eurofutures vill härmed tacka personer som har bidragit med uppgifter som underlättat genomförandet av uppdraget. Era insikter och åsikter har bidragit mycket till vårt arbete.

Stockholm, 2013-11-07

Emma Andersson
David Rydberg
Johanna Lundberg

Sweco Eurofutures AB

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund till uppdragsförfrågan.....	3
Vikten av fysisk aktivitet ur ett folkhälsoperspektiv.....	3
Delaktighet och fysisk aktivitet	4
Genomförande	6
Redovisning av deltagarenkät	8
Redovisning av intervjuer	11
Rågsveds IF - "Råggans tjejer plats för alla"	11
Förväntningar och mål.....	11
Genomförande och samverkan.....	12
Om målgruppen.....	13
Aktiviteten utifrån deltagarnas perspektiv	13
Årsta AIK HF och Sköndals IK - "In Drive"	16
Förväntningar och mål.....	16
Genomförande och samverkan.....	17
Om målgruppen.....	18
Aktiviteten utifrån deltagarnas perspektiv	19
Tensta 4H	21
Förväntningar och mål.....	21
Genomförande och samverkan	22
Om målgruppen.....	23
Aktiviteten utifrån deltagarnas perspektiv	24
Analys och sammanställning	27
Målgruppen	27
Motiv till deltagande	28
Om metodernas ändamålsenlighet.....	28
Slutsatser	30
Bilagor	31
Intervjuguide föreningsledare	31
Intervjuguide deltagare	33

Inledning

Bakgrund till uppdragsförfrågan

I verksamhetsplanen för 2012 beslutade Idrottsnämnden i Stockholms stad att införa Idrottsbonus - ett föreningsstöd som kan sökas av föreningar som bedriver aktiviteter inom idrott, motion och friluftsliv för barn och ungdomar.

Idrottsbonus syftar främst till att nå inaktiva barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättningar. Insatserna ska rikta sig särskilt till personer som inte redan är fysiskt aktiva. Prioriterade grupper här är äldre tonåringar, flickor och personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen har gett i uppdrag till Sweco att göra en utvärdering av verksamheten hos tre föreningar som haft Idrottsbonus sedan 2012, för att se bland annat hur dessa har lyckats med att nå de aktuella målgrupperna. Föreningarna är Rågsveds IF som gör en satsning på att få in fler flickor till sin fotboll, Tensta 4H-gård som vill nå fler inaktiva barn och ungdomar från Tensta och Årsta AIK som driver drive-in-idrott för ungdomar.

Vikten av fysisk aktivitet ur ett folkhälsoperspektiv

Boverket skriver i sin rapport inom regeringsuppdraget från 2011 om samhällsplanering som stimulerar till fysisk aktivitet, att "Goda förutsättningar för fysisk aktivitet inte bara är bra för folkhälsan, utan även för en hållbar utveckling." ¹.

En god miljö som stödjer fysisk aktivitet i vardagen bidrar till ett tryggare liv i staden, ökar rörelsefriheten (speciellt för traditionellt sårbara grupper), stimulerar den lokala ekonomin och skapar attraktiva städer. Således kan förbättrade förutsättningar för och en ökad tillgänglighet till fysisk aktivitet anses vara en viktig integrerande komponent för såväl social som ekonomisk och ekologisk hållbarhet^{2 3}.

Folkhälsoområdet omfattar dock mycket mer än fysisk aktivitet som isolerad företeelse. Folkhälsan har kommit att bli en allt mer angelägen fråga under det senaste decenniet, både i Sverige och internationellt. Att inkludera sårbara och utsatta grupper har blivit en prioritet i arbetet med att utjämna skillnader i förutsättningar för ett aktivt och jämlikt liv.

I Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) rapport "Gör jämlikt – gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa"⁴ presenteras fem rekommendationer som bidrar till att minska skillnaderna i hälsa. En av rekommendationerna är att målet inte bara är en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen, utan också en mer samhällsekonomiskt effektiv användning av de gemensamma resurserna. Det finns

¹ Samordning och utveckling av samhällsplanering som stimulerar till fysisk aktivitet. Rapport: 2011:32. Boverket 2011

² Aktivt liv i byggda miljöer – manual för kommunal planering (Statens folkhälsoinstitut 2010)

³ Samhällsplanering för ett aktivt liv – fysisk aktivitet, byggd miljö och folkhälsa (Statens folkhälsoinstitut 2008)

⁴ "Gör jämlikt – gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa" SKL 2012

således, utöver basen av värderingsgrundade argument, även starka ekonomiska skäl för att investera i folkhälsa.

Delaktighet och fysisk aktivitet

Idrottsförvaltningen har genomfört projektet Idrottsbonus med syfte att låta olika idrottsföreningar utarbeta olika metoder för att stimulera hälsofrämjande aktiviteter och möjlighet till fysisk aktivitet, efter ungdomarnas egna förutsättningar och önskemål. Detta ses i sin tur som ett led i att få deltagarna att känna ett ökat engagemang i den egna hälsan och en i bästa fall ökad förmåga att ta makten över sin livssituation.

Känslan av trygghet i den fysiska miljön är central för benägenheten att aktivera sig, både i ett socialt sammanhang och när det gäller fysiska aktiviteter. Trygghetsupplevelsen är ofta resultatet av en kombination av olika faktorer, där bland annat fysisk gestaltning och infrastruktur ingår som en viktig del. Känslan av tillgänglighet, att det till exempel är lätt att ta sig till platser där man kan utöva fysisk aktivitet eller där man kan träffa andra människor, kan påverka upplevelsen av trygghet och därmed den fysiska rörligheten i rummet i mycket hög grad. Forskning har till exempel visat att uppbyggnaden av ett gaturum har stor betydelse för hur människor rör sig i detta.^{5 6} Att gestalta miljön för ökad trygghet utifrån ett jämställdhetsperspektiv är vidare viktigt, då det ökar tryggheten för alla och innebär att kvinnor och funktionshindrade personer kan vara mer aktiva och delta i föreningsaktiviteter, nöjesliv eller fysiska aktiviteter utomhus⁷.

I uppdraget för Stockholms Stad har syftet inte varit att direkt utvärdera huruvida förutsättningarna för delaktighet och inflytande har ökat genom den använda metoden. Dock kan detta vara en känd "biffekt" av projekt som syftar till att öka delaktighet genom aktivitet såsom idrott och lek. Också dessa aspekter har visats ha ett nära samband med upplevelsen av trygghet i närområdet. Flera studier har visat att när människor känner sig otrygga eller upplever sin närmiljö som otrygg, sänks deras engagemang och identifikation med omgivningen.⁸

Fysisk aktivitet utgörs inte bara av träning på rena träningsanläggningar, utan handlar till stor del om rörelse i vardagen⁹. Ett antal studier visar att människor generellt väger trygghet mot tid när de ska fatta beslut kring huruvida de kan "gena" genom parken eller tunneln istället för att ta den långa vägen runt.¹⁰

⁵ Plats för trygghet. Boverket, Karlskrona, 2011.

⁶ Close encounters with buildings. Gehl, J., m fl. Urban design international, nr 11, 2006, s 29-47

⁷ Jämställdhet på dagordningen: planera för ett tryggt och jämställt samhälle. Boverket, Karlskrona, 2010.

⁸ Loukaitou-Sideris, A.: Transportation, land use and physical activity: safety and security considerations. TRB special report 282. Prepared for the Committee on Physical Activity, Health, Transportation, and Land Use (2004) citat från sid 7

⁹ Med regelbunden fysisk aktivitet enligt rekommendationen menas en aktivitet som utförs dagligen i 30 minuter om den är av måttlig intensitet, alternativt minst tre gånger per vecka om den är högintensiv. Statens folkhälsoinstitut 2013.

¹⁰ Agrawal et al.: How far, by which route and why? A spatial analysis of pedestrian preference. Journal of Urban Design, 2008:13, sid 81-98 (citat från sid 81)

Närvaron av parker, grönområden och rekreationsytor utgör också en viktig del av upplevelsen av närmiljön och kan öka den fysiska aktiviteten beroende på hur dessa områden upplevs och används. Till exempel Eriksson m.fl (2012)¹¹ har i en rad aktuella studier tittat på sambandet mellan olika förutsättningar för fysisk aktivitet i närområdet och faktiskt aktivitet hos de boende. De fann att tillgängligheten till rekreationsytor och träningsanläggningar i individens närområde hade en statistiskt signifikant betydelse för träningsfrekvensen.

Vad gäller metoder för folkhälsoarbete och utvärdering av preventiva projekt finns det ganska få uppdaterade sammanställningar att tillgå i Sverige.¹² Svårigheten att hitta evidensbaserade resultat (dvs RCT/metastudier och inte endast enstaka tvärsnittsstudier) har lett till en försiktighet vad gäller rekommendationer på folkhälsoområdet. Arbete pågår dock med att stärka upp metodbasen för att lättare kunna sammanställa evidens inom olika folkhälsovetenskapliga områden¹³. Ett antal verktyg finns dock beskrivna, främst av Statens folkhälsoinstitut, Karolinska institutets Folkhälsoakademi och Boverket, där man bland annat förespråkar olika checklistor som ett verktyg för nulägesanalys och bedömning av hälsofrämjande insatser vid förnyelse av bostadsområden i samband med fysisk planering.¹⁴

Sweco ser Idrottsförvaltningens initiativ med Idrottsbonus som ett verktyg för att försöka stärka och inkludera ett antal sårbara grupper i bemärkelsen fysiskt inaktiva individer, med allt vad det indikerar och kan medföra i hälsokonsekvensbemärkelse. Uppföljning och utvärdering av metoder inom folkhälsa är generellt ett komplext företag då effekterna sällan kan mätas i klara kausalsamband, utan kanske uppträder först flera år senare (till exempel som resultat i form av minskad hjärt-/kärl dödlighet). Fysisk aktivitet kan dock med fördel följas upp både med avseende på deltagande och upplevelse av en viss insats åtgärd, och det är så vi tolkar målet med uppdraget från Idrottsförvaltningen.

¹¹ Eriksson et al (2012): Availability of exercise facilities and physical activity in 2,037 adults: cross-sectional results from the Swedish neighborhood and physical activity (SNAP) study. *BMC Public Health* 2012, 12:607.

¹² Bästa listan 2011–Best practice i folkhälsoarbete. En sammanställning av erfarenheter, metoder och verktyg inom folkhälsoarbete. Karolinska Institutets folkhälsoakademi 2011:1

¹³ Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen och SBU i samarbete kring GRADE, *personlig kommunikation*

¹⁴ Bostadsområdet – en hälsofrämjande arena. Statens folkhälsoinstitut, 2010.

Genomförande

I syfte att kunna svara på Idrottsförvaltningens frågor har Sweco gjort en deskriptiv kartläggning av de projektansvarigas uppfattningar och upplevelser, parallellt med att ha beskrivit indikationer på målgruppens tillfredsställelse med metoden / projektidén, genom intervjuer med ett urval deltagare.

Idrottsförvaltningen önskade få reda på följande genom Swecos utvärdering:

- *vad attraherar deltagarna att delta i Idrottsbonusprojektet*
- *deltagarnas bakgrund, om de var inaktiva innan projektet eller om de deltog i annan motions- eller idrottsverksamhet på fritiden*
- *om föreningen når den målgrupp de pekat ut i ansökan*
- *om föreningen anser att de uppnått sitt syfte och mål med Idrottsbonusprojektet*
- *vilken metod som använts av respektive förening och om denna varit ändamålsenlig*

För att uppföljningen ska kunna fungera som ett konstruktivt underlag till fortsatta satsningar, ser vi att den även bör besvara frågan om vilka delar av verksamheten som har gett goda resultat, och varför eller varför inte resultat har uppkommit. Här kommer "fallstudier" att användas i redovisningen, i syfte att delge inspirerande berättelser som kan ge vidare input till underlag för framtida metodutveckling eller annan förändring i verksamheten.

Genomförandet är framtaget för att kunna svara på de punkter som ställts upp i förfrågningsunderlaget. Sweco kombinerar här olika metoder för materialinsamling och analys. Centralt för genomförandet har varit att följa upp och illustrera projektets och de olika metodernas nivå av måluppfyllelse:

- *Verkar projekten kunna nå de mål som har ställts upp (= att öka möjligheter till hälsofrämjande fysisk aktivitet hos den beskrivna målgruppen)?*
- *Har det funnits några upplevda hinder för att projektet ska bli framgångsrikt?*
- *Vilket är den främsta vinsten med att delta i Idrottsbonus:*
 - *för föreningen*
 - *för föreningsledaren*
 - *för deltagarna i projektet (och deras föräldrar)*
 - *för de andra klubbmedlemmarna?*
- *Vilka behov uttrycker föreningarna i termer av ekonomi, annat stöd, samverkan?*
- *Hur ser man på syftet med att delta i Idrottsbonus?*
- *Vad hoppas man uppnå för sin respektive förenings räkning?*
- *Finns det ett uttalat samhällsnyttoperspektiv / en vidare behovsförståelse?*
- *Utifrån erfarenheter från pågående projekt – skulle man vilja delta igen, i denna eller någon annan form?*

Utvärderingen har bestått av djupintervjuer med en föreningsledare per representerad förening, samt sammanställning och analys av en enklare enkätundersökning där Idrottsförvaltningen har stått för utformningen. Därtill har intervjuer genomförts med ca tre

deltagare per anläggning. Djupintervjuer med nyckelpersoner kopplade till projektet har genomförts för att studera upplevelsen av projektets förutsättningar och genomförbarhet med avseende på uppställda mål. Här har en ambition varit att fånga in erfarenheter kring upplägget av projektet "Idrottsbonus" samt eventuella tankar som framkommit kring föreningslivets roll.

Upplevelsen av aktiviteterna har varit viktiga att fånga hos ungdomarna. Vi har här arbetat utifrån konceptet med fallstudier utifrån några deltagare, där vi kunnat kartlägga deras respektive bakgrund och behov, upplevelser och eventuella andra önskemål, vilket kan vara viktigt för att förstå metodens eventuella vidare utvecklingsbehov. Fokus i detta moment har varit på den egna upplevelsen av Idrottsbonusprojektet och de aktiviteter som den valda föreningen satsat på. Syftet är främst att se om projektet verkar ha träffat rätt vad gäller målgruppen och dess uttryckta behov.

Vi har även "mellan raderna" försökt att fånga indikationer på vad det är som får deltagarna att vara med, och vad som får dem att eventuellt komma tillbaka - är det idrotten i sig eller något annat som lockar mest, verkar det finnas omständigheter på hemmaplan som gör det lätt eller svårt att ta sig till anläggningen, hur tar man sig till anläggningen, har man tankar om vad träning är och tankar om vad man är kapabel att göra med sin kropp?

Frågor om hur behoven ser ut för olika grupper (till exempel baserat på område, kön eller etnicitet) har mycket grovt fångats upp i den enkät som har delats ut på de olika anläggningarna. Sweco har också tagit hänsyn till relevanta uppgifter ur föreningarnas ansökningar, för vidare analys i rapporten.

Uppdragsgivaren har ansvarat för att informera de utvalda projekten om uppföljningens innehåll och för att informera föreningsledarna om att de förväntats förbereda tre deltagare var för att intervjuas av Sweco på ett visst utsatt datum. Uppdragsgivaren har också försett Sweco med det statistiska underlaget från enkätundersökningen, samt aktuella kontaktuppgifter till föreningsledarna.

Redovisning av deltagarenkät

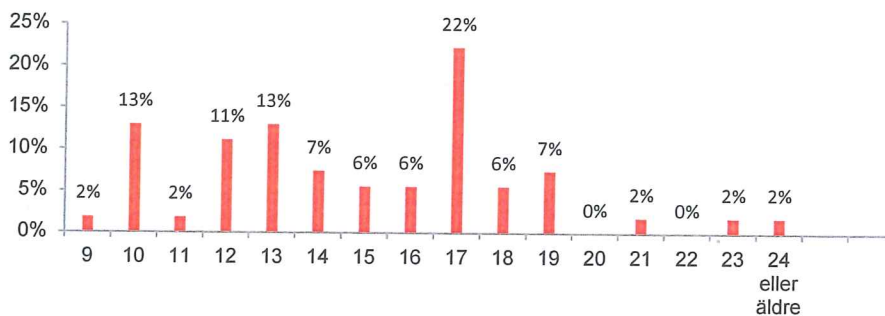
Redovisningen bygger på den enkät som har delats ut till de föreningar som deltar i Idrottsbonus. Enkäten har delats ut till samtliga 12 föreningar och totalt har 57 personer svarat. Redovisningen nedan bör läsas med viss försiktighet då den låga svarsfrekvensen i hög grad påverkar dess tillförlitlighet. Swecos bedömning är att svaren bara bör ses som en indikation på tillstånd och användas som ett underlag för vidare undersökningar.

Figur 1. Deltagarnas bakgrund

	Antal	Totalt	Andel
Pojkar	29	53	55 %
Flickor	24	53	45 %
Födda i Sverige	50	53	94 %
Deltagarens mamma är född i Sverige	22	53	42 %
Deltagarens pappa är född i Sverige	23	53	43 %

Av de svarande är 55 procent pojkar och 45 procent flickor. De flesta av deltagarna är födda i Sverige men ett flertal av de svarande har föräldrar som är födda utomlands. I figur 2 redovisas åldersfördelningen av de deltagare som svarat på enkäten. De yngsta deltagarna är nio år och de äldsta är 24 år eller äldre. En stor del av deltagarna är mellan 10-19 år och 22 procent av de svarande tillhör ålderskategorin 17 år.

Figur 2. Deltagarnas åldersfördelning

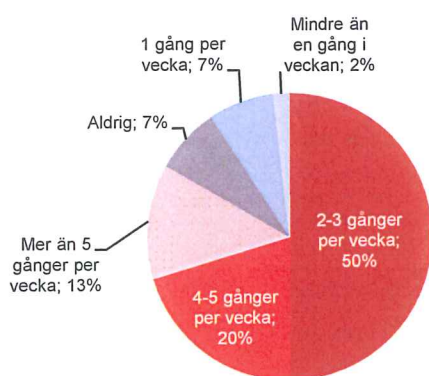

Figur 3. Deltagarnas bakgrund

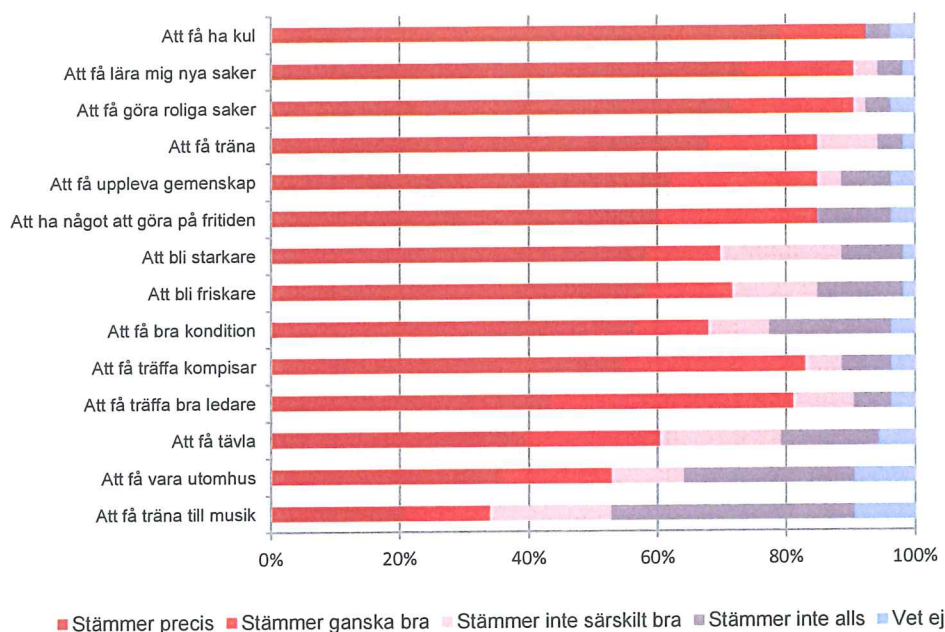
I figur 3 redovisas deltagarnas bakgrund och relation till idrott och föreningsliv. Vad som framgår är att relativt många av deltagarna har deltagit i någon idrott innan de började med den aktuella aktiviteten. 72 procent av de svarande uppger att de har idrottat eller motionerat innan de började med sin aktivitet. Bland de aktiviteter som de svarande har deltagit i nämns bland annat basket, simning och individuell fridrott. 62 procent av de svarande uppger att de är medlem i någon förening, klubb eller kyrka. 39 procent av de svarande uppger att de slutat i en förening de senaste tre åren.

Figur 4. Hur ofta tränar du idag på din fritid att du blir andfådd eller svettas?

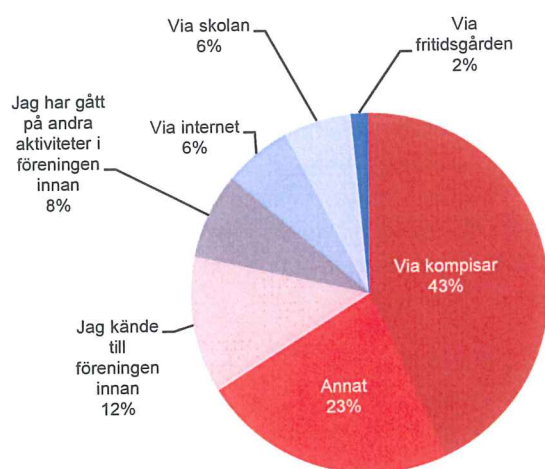
De flesta av deltagarna uppger att de idag tränar mellan 2-3 gånger i veckan. 20 procent av deltagarna tränar 4-5 gånger i veckan och 13 procent uppger att de tränar mer än 5 gånger i veckan. Av de svarande är det 7 procent som uppger att de tränar en gång i veckan. 7 procent av deltagarna uppger att de aldrig tränar så att de svettas eller blir andfådd.

Figur 5. Vad är det som gör att du kommer till den här aktiviteten?

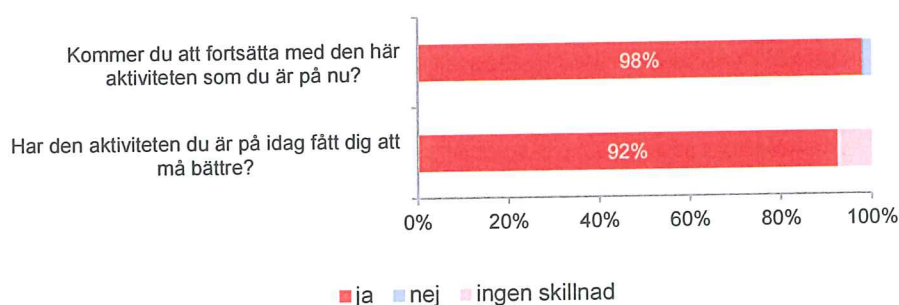
I figur 5 redovisas deltagarnas motiv till att delta i aktiviteten. I diagrammet framgår det att många av deltagarna kommer till aktiviteten för att ha kul. Många av deltagarna uppger även att de kommer till aktiviteten för att få lära sig nya saker och att få göra roliga saker. Att få träna och uppleva gemenskap värderas också relativt högt. Även hälsomotiv som exempelvis "att bli starkare" och "att bli friskare" har god överensstämmelse med deltagarnas preferenser. Det framgår även av diagrammet att det är relativt få deltagare som uppger att de kommer till aktiviteten för att få tävla.

Figur 6. Hur hittade du till aktiviteten som du är på idag?

På frågan om hur deltagarna hittade till aktiviteten är det många av de svarande som uppger att de fick höra om aktiviteten via kompisar (Figur 6). Ett flertal av deltagarna kände till föreningen innan, eller har gått på aktiviteter som föreningen har anordnat tidigare. Några av deltagarna uppger att de fick reda på aktiviteten genom skolan eller internet. 2 procent av de svarande fick höra om aktiviteten genom fritidsgården. 22 procent av deltagarna hittade till aktiviteten på annat sätt, bland annat genom sina föräldrar eller via lappar uppsatta t.ex i skolan.

Figur 7. Deltagarnas upplevelser av aktiviteten

I figur 7 redovisas deltagarnas upplevelser av aktiviteten. Det framgår i diagrammet att de flesta av deltagarna anser att aktiviteten har fått dem att må bättre. 92 procent har svarat att aktiviteten har fått dem att må bättre, de övriga svarande uppger att aktiviteten inte har gjort någon skillnad. 98 procent av deltagarna uppger att de även kommer att fortsätta med den aktivitet som de deltar i.

Redovisning av intervjuer

Rågsveds IF - "Råggans tjejer plats för alla"

I följande kapitel redovisas intervjuer och observationer från föreningen Rågsveds IF och deras satsning på spontanfotboll för flickor; "Råggans tjejer plats för alla". Först redovisas föreningsledarens bild av projektet. Därefter redovisas ögonblicksbilder från aktiviteten utifrån platsobservationer och intervjuer med deltagare i projektet.

Förväntningar och mål

En av förväntningarna med Rågsveds IF riktade fotbollssatsning, är att fler flickor i området ska börja spela fotboll. Föreningsledaren för verksamheten berättar att han var med och arbetade med idrottsbonusprojektet även förra året, och att det är en av anledningarna till att han är engagerad även i år. Eftersom han är ordförande för Rågsveds IF ser han också ett värde i att vara involverad i föreningens olika projekt. Föreningsledaren berättar att föreningen vill vara med och skapa en positiv bild av fotboll för flickor, där förhoppningen är att fler flickor ska börja spela fotboll och att föreningen även kan starta upp nya flicklag. Föreningsledaren berättar bland annat att Rågsved generellt varit känt för sin damfotboll, och en förutsättning för att driva damfotboll är att flickorna blir intresserade av fotboll redan från låga åldrar. En av de stora utmaningarna handlar därför om att tidigt "slussa in" flickorna i föreningen.

Föreningsledaren anser att mål och syfte med idrottsbonusprojektet är tydliga, och att de också går hand i hand med föreningens grundidéer. Att skapa ett intresse för fotboll och öka antalet aktiva i klubben beskrivs som ett av huvudmålen med Rågsveds riktade spontanidrott. Föreningsledaren framhåller exempelvis att det vore roligt om föreningen i framtiden kunde lyfta fram fler flicklag, och att det generellt vore kul för klubben med fler damlag. Ett annat viktigt mål med spontanidrotten är att det ska vara roligt att delta, och en viktig aspekt som framhålls under intervjun är att det ska kännas både kul och meningsfullt för flickorna att komma till träningarna.

Rågsveds IF har ett stort geografiskt upptagningsområde och når ut till ungdomar i flera av föreningens närområden (Hagsätra, Rågsved, Högdalen etc.). Eftersom det är ett mångkulturellt område har föreningen antagit konceptet "plats för alla". Föreningsledaren menar därför att det är lite olyckligt att idrottsbonusprojektet går under namnet "Råggans tjejer". Särskilt eftersom målet med föreningens verksamhet är att alla ska känna sig välkomna till föreningen - oavsett vilken bakgrund man har eller vilket område man bor i. Eftersom idrottsplatsen är en samlingsplats för många ungdomar och vuxna anser föreningen att de har en social funktion i området. Föreningsledaren berättar att idrottsplatsen idag fungerar som en mötesplats, där bland annat många föräldrar träffar varandra och fikar under träningar och matcher.

Även om föreningsledaren menar att det är lite för tidigt att utvärdera effekterna av projektet Råggans tjejer, anser föreningen att de generellt har uppnått huvudmålet med projektet; d.v.s. att flickor i åldrarna 7-17 ska delta eller prova på att spela i Råggans tjejer. Exempelvis har ett flicklag startat upp från förra årets idrottsbonusprojekt – vilket är ett gott tecken på att projektet har gett resultat. Föreningsledaren menar dock att "klubben startade från noll" att alla satsningar behöver lite tid. Däremot menar de att det

finns goda chanser att projektet kommer kunna utvecklas och bli ännu mer framgångsrikt, framförallt eftersom det finns ett stort driv och en stor vilja bland tränarna som är med och leder spontanfotbollen.

Genomförande och samverkan

Idrottsbonusprojektet Råggans tjejer innebär öppna träningspass under två timmar. I år tillskillnad från tidigare år är träningarna schemalagda till Hagsätra Idrottsplats under fredagskvällar mellan kl. 17.00–19.00. I intervjun blir det tydligt att Hagsätra Idrottsplats anses som den mest strategiska platsen för spontanfotbollen. Hagsätra Idrottsplats har ett stort upptagningsområde och når därför ut till flickor i både Hagsätra och Rågsved samt de omkringliggande områdena. Fotbollsplanen på Hagsätra Idrottsplats är dessutom den enda planen i området som har konstgräs (i Rågsved finns endast små planer/grusplaner). I dagsläget delar dock olika lag på samma plan vilket gör att det är svårt att organisera träningarna. Föreningsledaren berättar att det kommer bli betydligt smidigare och bättre när idrottsplatsen får en ny niomanna plan till hösten.

För att locka flickor till spontanfotbollen har föreningen marknadsfört aktiviteten genom att hänga upp lappar i närområdet. Bland annat har de satt upp lappar i Hagsätra centrum, Rågsved centrum, samt i de kringliggande skolorna. Föreningen har även annonserat om spontanfotbollen på deras egen hemsida. Även om annonsering är en viktig metod för att attrahera nya ungdomar lyfter föreningsledaren fram att det är viktigt att marknadsföringen också kommer från deltagarna själva; *"Grunden för spontanfotbollen är nog att tjejerna kan prata med varandra. Jag tror att det bästa sättet att få fler tjejer att vara med är om de får höra om träningarna från andra tjejer. Alltså att man annonserar mun mot mun. Sådant kräver ju lite tid."*

Ur ett socialt perspektiv har det inte funnits några direkt synbara hinder för projektets genomförbarhet. Däremot har föreningen i år valt att förlägga träningarna på fredagskvällar, jämfört med förra året då spontanfotbollen var på söndagar. Anledningen är att många av deltagarna vill umgås med familjen eller gå i kyrkan på söndagar, vilket gjorde att det var svårt att locka ungdomarna till träningarna.

När det kommer till ekonomiska aspekter anser föreningen att de har fått det stöd som de behöver. Idrottsbonus har varit ett bra stöd till projektets utgifter gällande material, ledare etc. I år har föreningen även kunnat dela ut vattenflaskor och personliga tröjor till alla deltagare. Föreningsledaren berättar att spontanfotbollen brukar vara tio gånger per säsong, och ibland avslutas träningarna med fika uppe i klubbbrummet. Även om projektet Råggans tjejer fokuserar på fotboll, framhåller föreningsledaren att aktiviteten inte behöver begränsas till bara fotboll. Ibland kan det vara trevligt att hitta på något annat med laget också.

Överlag anser föreningen att det inte funnits några direkta hinder för att projektet ska bli framgångsrikt. Eftersom föreningsledaren även är ordförande i föreningen har han kunnat påverka och styra projektet i önskvärd riktning. Föreningen anser att de har goda erfarenheter av projektet och är därför positiva till en fortsättning på Idrottsbonus. Även om föreningen i år inte har någon samverkan med andra aktörer, är detta något som de verkar intresserad av inför ett eventuellt fortsatt deltagande i Idrottsbonus: *"Kanske skulle*

vi kunna samverka mer. Eventuellt med skola eller fritidsgården. Kanske skulle man till och med kunna testa att göra detta på skoltid.”

Om målgruppen

Projektet Råggans tjejer vänder sig till flickor i åldrarna 7-17 år som vill testa att spela fotboll. Föreningsledaren menar att spontanfotbollen är en lättsam och rolig ingång för de som sedan vill fortsätta spela fotboll. Men att ungdomarna får leka, spela fotboll och ha roligt, är troligvis det som främst attraherar deltagarna att vara med i projektet. Spontanfotbollen (och särskilt satsningen på flicklag) anses också viktig eftersom flickorna behöver ”något eget”. I mixade lag tar killarna oftast för sig mer, vilket inte sällan leder till att många flickor med tiden slutar spela.

Projektet Råggans tjejer är en spontan aktivitet som varken kräver tidigare erfarenhet eller anmälan. Tanken är att flickor bara ska kunna dyka upp och prova på aktiviteten. Det är också det spontana klimatet som anses skilja idrottsmiljön från ungdomars vardagliga miljö (skola, fritidsgård etc.) Föreningsledaren framhåller att flickorna ska kunna vara med på sina egna villkor. Även om det finns en utveckling inom sporten att det ska kostar mer och mer pengar, är det en viktig förutsättning att spontanidrotten är kostnadsfri.

Generellt anser föreningen att de har nått ut till den målgrupp som de adresserat i ansökan. Samtidigt är det svårt för föreningsledaren att veta hur pass inaktiva flickorna varit innan de börjat träna med Råggans tjejer. Överlag tror han inte att det är många av flickorna som spelar i andra fotbollslag, eller deltar i andra idrotter.

Aktiviteten utifrån deltagarnas perspektiv

Under besöket på Hagsätra Idrottsplats pågår ett flertal träningar och 11-mannaplanen har delats upp för de olika lagen. Ett pojklag spelar på planen närmast klubbhuset och ett tiotal föräldrar har samlats och sitter och pratar på läktaren. Några andra står nere vid kanten intill planen. På andra sidan av planen ska föreningens riktade satsning – Råggans tjejer – börja sin träning för kvällen. Ett gäng flickor sitter ner i en ring och pratar. Några ledare delar ut tröjor och ställer upp koner. En av lagets tre ledare, välkomnar mig och berättar om kvällens upplägg. Inför kvällens spontanfotboll har 10 flickor dykt upp och de flesta är mellan 9 – 10 år. Träningen inleds med uppvärmning och övergår sedan till olika övningar med koner. Under övningsmomentet väljer en av ledarna ut tre deltagare som får intervjuas (var för sig). Vi sitter vid sidan av planen, uppe på läktaren, och pratar om aktiviteten och deras relation till träning och idrott.

Av de intervjuade deltagarna är en flicka som är 10 år, och de andra två flickorna är 9 år. Alla tre berättar att de bor i området; två av flickorna bor i Rågsved, och en flicka bor i Hagsätra centrum. Alla tre är födda i Sverige men har föräldrar födda utomlands.

Ingen av deltagarna är på träningen för första gången, utan alla har varit med och spelat spontanfotboll även förra året. En av flickorna berättar att hon har spelat fotboll i 1,5 år.

De andra deltagarna berättar att de började spela i samband med uppstarten av förra årets idrottsbonusprojekt.

Eftersom alla tre deltagarna bor i närområdet tycker de att det går smidigt att ta sig till idrottsplatsen. En av flickorna som bor i Hagsätra berättar att hon gick till dagens träning tillsammans med sin pappa och sin syster. Även flickorna som bor i Rågsved tycker att det går bra att ta sig till träningarna. En av flickorna berättar att hon idag gick till träningen tillsammans med några kompisar från Rågsved. Hon berättar också att hon ofta går till träningarna eftersom *"det är nära, jag tror det tar 15 minuter"*. En av deltagarna som också bor i Rågsved berättar att hon åkte bil tillsammans med sin mamma idag, och att hon också ska åka bil hem från träningen - men då med en kompis. Hon säger att hon brukar komma själv till träningarna, men att hon oftast har sällskap av en kompis när hon går hem.

Alla tre deltagarna har kommit till kvällens idrottsbonusaktivitet för att spela fotboll. Samtliga flickor tycks även vara överens om att matcher är det roligaste inslaget i spontanfotbollen. En av flickorna säger att *"Matcher är det roligaste. Man lär sig mer då. Man blir varm då det är kallt. Man spelar inte bara för att vinna utan för att det är kul också. Jag gillar att spela med äldre barn för då lär man sig av dem"*. Även de andra deltagarna berättar att de föredrar matcher framför de andra övningarna. En av flickorna förklarar exempelvis att matcher är roligast eftersom man då har motståndare på planen. En annan flicka säger att *"Jag tror att det är för att man kan vinna. Att dribbla runt personer är det roligaste. Men göra mål är också kul."*

I intervjun med deltagarna framkommer att alla tre flickor har fått reda på aktiviteten genom föreningens lappar i centrum och på skolan. En av flickorna berättar att det fanns *"fullt med lappar i hela centrum"*. En annan flicka berättar att hon både sett en lapp i centrum och hört om aktiviteten på skolan; *"Första tränaren hade en dotter i min skola. Hon sa att det var träningar så då fick vi veta."*

Alla tre flickorna tycks vara överens om att idrott och träning är **roligt**. En av flickorna beskriver att träningen ibland är tuff, men att det också är roligt att motionera eftersom det är kul när man förbättrar sig. De andra två deltagarna upplever också att idrott är kul, särskilt när det inte finns så mycket annat att hitta på. En flicka förklarar att *"när man inte har nått att göra så kan det vara kul att göra nått."*

Deltagarna anser också att det är **viktigt** att idrotta och röra på sig. Alla tre flickor är överens om att man måste träna och motionera för att må bra. En av flickorna menar att man hamnar efter i laget om man slutar träna. De andra två flickorna beskriver det som att man bli trött och seg om man inte tränar. *"Man blir snabbare och piggare om man tränar. Det är därför det är viktigt"*. Två av flickorna berättar att det är lika viktigt att unga rör på sig, som det är att vuxna rör på sig. *"Båda måste röra på sig, annars blir båda sega"*. En av flickorna föreslår att barn och vuxna borde träna mer tillsammans. *"Man kan göra roliga saker med sina barn"*, säger hon. En flicka menar att det är viktigare att unga rör på sig eftersom *"vuxna har levt längre och har redan rört sig mycket i sitt liv och ungdomar har inte kommit lika långt i sitt liv."*

I intervjun med deltagarna framkommer att de flesta idrottar i någon form även utanför spontanfotbollen. En av flickorna berättar att hon spelar fotboll i skolan varje dag på rasten. Hon berättar att hon också ofta följer med sin mamma och går promenader. Hennes familj är fotbollsintresserade och hennes bror spelar fotboll två gånger i veckan med Rågsveds IF. Ibland följer hennes pappa med till träningarna och matcherna. Fotboll är hennes favoritidrott och hon är inte med i någon annan idrott för tillfället. Hon har provat spela basket någon gång "fast det var inte mycket". Även en annan flicka berättar att hon gillar att spela fotboll på skolan. Hon säger att hon brukar idrotta tre gånger i veckan. Ofta spelar hon fotboll med killarna på rasten, eller så spelar hon fotboll med sin familj. "Vi brukar spela fotboll på balkongen. Min pappa är duktig på fotboll. Lillebror spelar också fotboll i ett lag här." Utöver spontanfotbollen har hon nyligen börjat med gymnastik i Hagsåtra på lördagar. Hon berättar att hon bara har varit med en gång och att det mest är lugna övningar. En annan flicka berättar att hon har en lillasyster som hon brukar vara ute och leka med varje dag. Ibland spelar de pingis ute på gatan, och tillsammans med deras pappa brukar de gå till idrottsplatsen i Hagsåtra och springa runt planen eller spela fotboll. Utöver fotboll är hon med och simmar en gång i veckan på Eriksdalsbadet.

Att spontanfotbollen är utomhus är något som alla tre deltagare uppskattar. De berättar att de generellt hellre tränar utomhus, än att vara inne i en gympahall. En av flickorna säger att hon tycker om att vara ute på idrottsplatsen på kvällen eftersom det är lugnt och mysigt då. Hon upplever att det är bättre luft ute, jämfört med inomhus.

Överlag tycker deltagarna att det är roligt att vara på idrottsplatsen och träna efter skolan. Om de fick önska skulle de gärna se att det fanns mer material att använda. En flicka säger att hon gärna vill ha mer koner och bollar, men att hon gillar sin personliga tröja som hon fått. En av flickorna uttrycker att hon önskar att det var fler flickor på idrottsplatsen. Hon säger att hon gärna vill spela i ett lag och då behövs det fler flickor på träningarna.

Alla deltagare är överens om att de föredrar att träna med sina kompisar, istället för att träna själva. En av flickorna säger att hon gillar att träna med sina kompisar för att då kan man spela match – det kan man inte göra om man är själv. En annan flicka säger att hon gillar att träna med många människor runt omkring sig.

Vid 18.30 avslutas kvällens träning och ledarna samlar alla flickor i en ring för att säga några avslutande ord. Efter att träningen har slutat går laget upp till klubbhuset för att samlas, prata och fika. Efter fikapausen skiljs laget åt. Några av flickorna går ner mot planen igen, och några går mot läktaren. Två av deltagarna bor i Högdalen och ska åka tunnelbana hem från Hagsåtra. Ledarna samlar därför ihop en grupp flickor för att tillsammans gå till Hagsåtra centrum. Under promenaden till Hagsåtra centrum (som ungefär tar 10 minuter) berättar en av ledarna att det är svårt att få flickor till föreningen, och att det är inte många flickor som spelar fotboll i området. Ledaren framhåller också vikten av föräldrars närvaro under träningarna och hänvisar till kvällens träning - där bara en förälder var närvarande. Ledaren berättar att hans två döttrar spelar med i laget och att det är en viktig förutsättning för flickfotbollen att föräldrarna är involverade i föreningens aktiviteter.

Årsta AIK HF och Sköndals IK - "In Drive"

I följande kapitel redovisas intervjuer och observationer från föreningen Årsta/Sköndal och deras satsning "In Drive". Först redovisas föreningsledarens bild av projektet. Därefter redovisas ögonblicksbilder från aktiviteten utifrån platsobservationer och intervjuer med deltagare i projektet.

Förväntningar och mål

En av förväntningarna med projektet "In Drive" är att få ungdomar engagerade och aktiva i idrottsverksamhet. En av ledarna för projektet berättar att han jobbar aktivt med ungdomsverksamhet i sin förening Årsta handboll, och såg en möjlighet med att medverka i ett idrottsbonusprojekt. Han berättar att han tycker att satsningar med spontanidrott är viktigt och att det är av stor betydelse att få fler ungdomar att röra på sig.

Samtidigt framhåller föreningsledaren att det generellt är svårt för handbollsklubbar att nå ut till nya ungdomar. Handbollen är ingen sport som ungdomar "*plötsligt känner att de vill börja med*", och att det därför också är svårare att attrahera deltagare till handbollen. I jämförelse med samarbetspartnern Sköndals IK, har Årsta handboll därför förmodligen "*mindre att vinna*" på satsningen på spontanidrotten menar han. Anledningen är att Sköndals IK är en fotbollsklubb och att många ungdomar i det område som de är verksamma i är intresserade av fotboll. Därför blir det också lättare för Sköndals IK att – genom ett projekt som "In Drive" – kunna värva fler killar till föreningen. Även om projektet inte syftar till att värva ungdomar, framhåller föreningsledaren att det ändå skulle kunna vara kul om projektet "In Drive" gör att fler ungdomar får upp ögonen för handboll. Föreningsledaren framhåller dock att den grundläggande idén med satsningen är att fler ungdomar ska röra på sig, och i den meningen är det mindre viktigt vilket typ av idrott som utövas – huvudsaken är att ungdomarna idrottar och har kul.

En annan förhoppning med projektet är att ungdomarna ska känna att de har något meningsfullt att göra på kvällarna. Spontanidrotten ska vara ett alternativ till att sitta hemma och spela TV spel, eller bara "hänga runt" i centrum. Med hänsyn till dagens problem med fetma och övervikt är det särskilt viktigt att det finns tillfällen då ungdomar kan röra på sig menar föreningsledaren. Även om spontanidrotten innebär att ungdomarna rör sig en gång i veckan – så är det mycket bättre än ingenting.

Föreningsledaren anser att mål och syfte med Idrottsbonus är tydliga, och att det också är det som är grunden till satsningen på "In Drive". Tanken är att verksamheten ska nå ut till ungdomar som vill prova på att idrotta och spela fotboll under spontana former. Föreningsledarens förhoppning är att projektet även ska ge tillfällen för deltagarna att träffa kompisar och bredda sina kontaktnät.

Föreningsledaren berättar att han har goda erfarenheter av projektet och anser att föreningarna överlag har uppnått de uppsatta målen. Han menar att det har varit ett bra gensvar från ungdomarna och förra året var det generellt många ungdomar som dök upp på träningarna. Eftersom det bara har varit ett träningstillfälle för hösten är det dock svårt att uttala sig om några konkreta resultat. Men med tanke på att första träningen lockat nästan 70 ungdomar, menar han att det är ett gott tecken på att det är en lyckad satsning.

Utöver spontanidrott för ungdomar, har projektet även inriktat sig mot funktionshindrade ungdomar. Föreningsledaren berättar att detta inte var en grundidé utan snarare något som gradvis har växt fram. Föreningen kom i kontakt med en person som var engagerad inom verksamheter riktade mot funktionshindrade, och på så sätt fick föreningen en bra ingång för att driva aktiviteter riktade mot funktionshindrade. Föreningsledaren berättar att satsningen för funktionshindrade har fått bra respons från både deltagare och vuxna. När aktiviteten avslutades i våras var det ungefär 20 deltagare som var med och idrottade. Detta menar han är en bra siffra. Särskilt eftersom den typen av aktivitet ofta kräver stort engagemang från föräldrarnas sida.

Genomförande och samverkan

Projektet "In Drive" är schemalagt på lördagkvällar mellan 19.00–22.00 och i år håller de till och tränar i Farstahallen. Föreningsledaren berättar att projektets grundidé till viss del ha förändrats och utvecklas sedan uppstarten. Bland annat har föreningarna valt att ändra lokalisering från Gubbängen till Farstahallen. De flesta ungdomar som dök upp på träningarna i Gubbängen kom från Farsta och därför ansökte projektet om att få vara i Farstahallen. Föreningsledaren berättar att det bor många fotbollsintresserade ungdomar i området kring Farsta och därför kändes det mest logiskt att förlägga projektet till den plats där ungdomarna faktiskt bor. Farstahallen fungerar också bra som lokal eftersom den är stor till ytan, och då är det smidigt att dela upp planen och spela turneringar.

Inom ramen för projektbidraget har föreningarna anställt två tränare som hjälper till att organisera och leda träningarna. Föreningarna ansökte om tjänsten via arbetsförmedlingen och fick ett flertal sökanden. Föreningsledaren framhåller att tränarna är mycket engagerade i projektet. Deras uppgift är främst att vara på plats under träningarna och se till att allt "rullar på". En grundtanke från föreningarnas sida är att spontanidrotten ska vara anpassningsbar. Beroende på hur många deltagare som kommer på träningarna, ska verksamheten och träningen kunna anpassas efter behov. Föreningsledaren berättar att han hoppas att även tränarna ska uppleva projektet som meningsfullt.

För att locka ungdomar till spontanidrotten har föreningarna marknadsfört projektet på olika sätt. Föreningsledaren berättar att föreningen har ett flertal aktiva medlemmar som fungerar som "ögon utåt". Att ungdomar får höra om aktiviteten från andra ungdomar tror han är det bästa sättet att attrahera nya deltagare. Projektet har även en egen facebook-sida som deltagarna kan följa och få tillgång till information om träningstider etc. Framöver kommer det även lanseras en egen hemsida för projektet. Föreningsledaren menar dock att det finns vissa risker med att lägga för stor vikt på hemsidor och social media. Framförallt eftersom information genom facebook och mejlutskick ställer krav på ungdomarna att hålla sig uppdaterade. Föreningsledaren ser ett syfte i att låta spontanidrotten vara så spontan som möjligt. Han berättar exempelvis att en av föreningarnas sponsorer – Team Sportia- har frågat om tillgång till ungdomarnas mejladresser i syfte att skicka ut reklam. Men enligt föreningsledaren "funkar det inte så". Ungdomarna ska känna att de kan komma hit utan några som helst krav på att behöva delge sina uppgifter.

Utifrån ett socialt perspektiv har det inte funnits några direkta hinder för att projektet ska kunna bli framgångsrikt. Föreningsledaren menar dock att det är svårt att veta vad som egentligen händer utanför gymnasalen. Eftersom ledarna inte har någon personlig relation med ungdomarna är det svårt att veta deras bakgrund och förutsättningar. Föreningsledaren hoppas dock att projektet efterhand kommer att bidra till en bättre personlig relation mellan ledarna och deltagarna.

Överlag anser föreningsledaren att det inte funnits några ekonomiska hinder för projektets genomförbarhet. Det stöd som projektet har fått genom Idrottsbonus har täckt kostnaderna för material, lokaler och anställda. Däremot framhåller han att det vore kul om det fanns mer saker som de kunde ge ungdomarna för att skapa ett ännu större intresse. Han säger att *"det är ju där vi inbillar oss ungdomar lever idag. Dom är så vana att dem har mycket krav, det får knappt vara någonstans, finns inga hallar de kan vara i. Bara att någon räcker ut en hand; - här är en nyckelring, kom och lira med oss!"*.

För att hitta ungdomar i området som kan tänkas vara intresserade av "In Drive", har föreningarna haft möten med fritidsgårdarna i området. Framförallt har fritidsgårdarna hjälpt föreningarna att marknadsföra aktiviteten. Föreningsledaren menar att fritidsgårdarna har bra kontakt med ungdomarna och att de därför också kan marknadsföra aktiviteten på ett bättre sätt än vad föreningarna själva kan.

I intervjun nämner även föreningsledaren att de haft kontakt med polisen i området. Under förra årets "In Drive" kom polisen förbi under några träningar och hälsade på ungdomarna. En önskan från föreningarnas sida är att polisen också ska komma förbi civilklädda och spela tillsammans med ungdomarna. Det skulle kunna vara ett sätt att visa att polisen är "vanliga" människor. Samarbetet med polisen är dock något som tycks vara mer svårigenomfört än vad föreningarna hade hoppats på.

Överlag är föreningsledaren positiv till projektets utveckling, och han ser gärna en förlängning på Idrottsbonus. Skulle föreningarna vara med igen skulle de gärna utveckla projektet ytterligare. *"Vi skulle nog vilja utveckla det till något ännu större. Eller göra nått annorlunda. Men vet inte exakt vad. Det är inget vi har diskuterat heller."*

Om målgruppen

Projektet "In Drive" vänder sig till ungdomar i åldern 15-20 år som vill prova på att idrotta. Det som attraherar ungdomarna att delta i "In Drive" är enligt föreningsledaren troligtvis möjligheten att få röra på sig under former som inte är strikt reglerade. Detta är också något som föreningarna tycker är viktigt. *"Vi ska inte ha massa bestämda regler om att det ska vara så eller så. Här ska det vara kul, det ska vara trevliga människor, kravlös idrott. Du kan komma och gå när du vill. Kan du bara vara med i en halvtimme är du välkommen ändå."* Utöver detta framhåller föreningsledaren att deltagarna förmodligen även uppskattar att det bjuds på chips, läsk och priser vid träningstillfällena. Det visar att någon bryr sig, *"att vi faktiskt ger något tillbaka."*

Det som gör "In Drive" miljön speciell är således att den både är kravlös och villkorslös. *"Det enda vi säger är att dem ska sköta sig."* Än så länge har det fungerat bra och föreningarna har – mot deras förvåning - inte behövt ta krafttag mot någon.

Generellt anser föreningarna att de nått ut till den målgrupp som de riktat in sig mot, dvs. ungdomar i högstadiet och gymnasiet. Föreningsledaren berättar att det dock är svårt för honom att veta hur aktiva deltagarna är utöver spontanfotbollen. Eftersom föreningarna inte har en personlig kontakt med ungdomarna, vet de inte heller hur mycket de idrottar i övrigt. Några av deltagarna har dock både tröjor, utrustning och kunskaper som visar på att de är aktiva inom fotbollen. Troligtvis spelar också några av ungdomarna i lag. Men många av deltagarna är förmodligen ungdomar som har spelat i lag förut, och som gillar att idrotta och röra på sig.

Aktiviteten utifrån deltagarnas perspektiv

Jag kommer till Farsta idrottsplats strax efter kl. 19.00. Det är lördagkväll och kvällens spontanfotboll "In Drive" ska precis starta inne i Farstahallen. Spontanidrotten är en samverkan mellan handbollsföreningen Årsta och fotbollsföreningen Sköndal, och utanför hallen står två ledare från respektive förening och slussar in ungdomarna som ska delta i kvällens fotboll. En av ledarna, förklarar att detta är första "In Drive" aktiviteten för säsongen, och är därför förväntningsfull inför kvällens aktivitet. Han hoppas att det kommer komma många nya ansikten.

Under kvällens spontanidrott kommer det att spelas fotbollsturneringar och Idrottshallen är uppdelad i två olika planer. På väggen vid ingången finns ett program där tidpunkter för lagens matcher är schemalagda. En av ledarna berättar att ungdomarna själva fått anmäla lag, ifall de haft egna önskemål. Innan kvällens första matcher ska dra igång har ett flertal ungdomar samlats vid ingången till planen, där det bland annat bjuds på chips och annat tilltugg. När kvällens första matcher har börjat, passar jag på intervjua tre deltagare som har kommit för delta i kvällens spontanfotboll.

Av de intervjuade deltagarna är en pojke 16 år, och de andra pojkarna är 17 år. Alla tre berättar att de bor i närheten av Farstahallen. Två av pojkarna bor i Farsta, och en pojke bor i Hökarängen. Alla tre deltagare är födda i Sverige men har utlandsfödda föräldrar.

En pojke berättar att han inte har deltagit i spontanfotbollen tidigare, och att det är första gången idag. De andra två deltagarna berättar att de har varit med flera gånger förut. En av pojkarna säger att han troligtvis har varit med alla gånger från uppstarten av projektet.

Eftersom alla tre deltagare bor i närområdet anser de att det går smidigt att ta sig till Farstahallen. Två av pojkarna berättar att de gick från Farsta centrum med några kompisar som också spelar med i spontanfotbollen. En av pojkarna, som bor i Hökarängen, berättar att han brukar komma själv till träningarna. Oftast tar han tunnelbanan två stationer från Hökarängen. En av pojkarna berättar att han tycker att det är bra att fotbollen har flyttat från Gubbängen till Farstahallen eftersom det är mycket mer folk nu, än vad det var tidigare.

Alla tre deltagare har kommit till aktiviteten för att vara med i kvällens fotbollsturnering. Alla deltagarna är överens om att de tycker att matcher är det roligaste inslaget i fotbollen. Den främsta anledningen är "lagkänslan" och att man då kan spela tillsammans med varandra. En pojke berättar att han gillar matcher för att "*då har man kul tillsammans och lär känna varandra*". Deltagaren som varit med i projektet sedan starten berättar att han känner de flesta som är med och tränar. Även om de inte är nära kompisar så känner han igen de flesta från klassen eller från skolan. "*Men det är också för att vi har haft mycket turneringar – då lär man känna alla.*" En av pojkarna som inte varit med och spelat tidigare berättar att han känner några av deltagarna, men inte alla.

I intervjun framkommer det att deltagarna har fått reda på aktiviteten genom kompisar, föreningen eller fritidsgården. En pojke berättar att han brukar vara på ungdomsgården i Farsta, och där fick han höra att man kunde komma till Farstahallen och spela fotboll. Det fanns även massa lappar om aktiviteten på fritidsgården. En annan pojke berättar att han fick reda på aktiviteten genom hans kompisar. Han säger att "*vi bor ju i Farsta, det är klart att alla får reda på det, av folket!*". Deltagaren som varit med sedan uppstarten berättar att han fick reda på aktiviteten genom hans fotbollstränare på Sköndals IK.

Alla tre deltagare tycks vara överens om att idrott och träning är **roligt**. En pojke förklarar att man måste träna för att bli bättre. "*Det är bra. Det håller en igång och sådär. Du har nått att göra.*" En annan pojke menar att det är roligt med fotboll eftersom det gör att man blir aktiv. Han menar också att det är ett bra alternativ om man inte har något att göra. Han säger exempelvis att "*man kan träna istället för att gå ut och dricka och röka.*"

Deltagarna anser även att träning är **viktigt**. Bland annat är de överens om att det är viktigt att idrotta och hålla sig igång för att må bra. En pojke säger att det är bra för kroppen att röra på sig. En annan pojke menar att det är bra för hälsan att idrotta. Han säger även att "*man blir smart av träning. Det är nått som gör att man blir smartare. Jag hörde det i skolan.*". Deltagarna är även överens om att det viktigt att både unga och äldre rör på sig. De menar att det är viktigt att alla håller igång kroppen för att må bra. Däremot anser en av killarna att det är särskilt viktigt att vuxna idrottar eftersom de har lättare att göra sig illa; "*Unga kan också skada sig, men det är lättare för dem*".

I intervjun framkommer det att alla tre deltagare är aktiva fotbollsspelare och två av deltagarna berättar att de tränar i lag flera gånger i veckan. En av pojkarna spelar i Hammarby och tränar 6 gånger i veckan. En annan pojke är målvakt i Sköndals IK och tränar också flera dagar i veckan. En av pojkarna spelar inte i lag men berättar att han har spelat fotboll i en förening förut. Han säger dock att han tränar nästan varje dag - ibland går han till gymmet och ibland tränar han fotboll "fritt" med sina kompisar. Han berättar att alla i hans familj är aktiva och tränar i någon form. Hans syskon spelar också fotboll och hans mamma motionerar varje dag i arbetet; "*hon jobbar på hemtjänsten så hon får gå hela tiden. Hon går mellan andras hus och lägenheter.*"

Överlag har deltagarna en positiv bild av spontanfotbollen och de kan inte direkt komma på något som de saknar. De tycker att det är bra att det finns ledare på plats som kan organisera spelet, men det är ingen nödvändighet för att de ska spela fotboll eller röra på sig. En av deltagarna menar att "*vi spelar ju ofta själva ändå, vi behöver inte alltid en ledare.*"

När intervjuerna är avslutade är det full aktivitet inne i hallen. Under kvällens träningsmatcher deltar uppskattningsvis 70-80 personer och de flesta är mellan 15-17 år. Några av ungdomarna som är på plats deltar inte i aktiviteten utan sitter vid sidan av planen och hejar på sina lag. Alla som deltar i matcherna är killar, och även publiken tycks bestå av killar. Några av deltagarna är på väg ut ur hallen och berättar att de har spelat sin match och nu ska åka hem. En av ledarna berättar att dörrarna till hallen är öppna till klockan 22 ikväll, men att några av killarna brukar avvika tidigare än så.

Tensta 4H

I följande kapitel redovisas intervjuer och observationer från föreningen Tensta 4H och deras satsning på flickor i området. Först redovisas föreningsledarens bild av projektet. Därefter redovisas ögonblicksbilder från 4H gården utifrån platsobservationer och intervjuer med deltagare i projektet

Förväntningar och mål

En av förväntningarna med idrottsbonusprojektet är att fler barn och ungdomar i Tensta och Spånga ska bli aktiva och engagerade i 4H gården. Föreningsledaren för verksamheten berättar att hon är uppvuxen i Tensta och att hon har varit medlem i föreningen sedan hon var 7 år. Hon har även suttit med i styrelsen och blivit mer och mer involverad i föreningens verksamhet. När ledartjänsten för verksamheten blev ledig kändes det naturligt för henne att söka den. Idag är hon anställd på 4H gården och jobbar dagligen med föreningens aktiviteter och stallverksamhet.

Enligt föreningsledaren har Idrottsbonus skapat förutsättningar och möjligheter för föreningens fortsatta verksamhet. Tensta 4H har under många år haft ekonomiska svårigheter och ett tunt medlemsunderlag. Idrottsbonus har därför varit ett sätt för föreningen att kunna satsa på verksamheten genom att försökta nå ut till fler barn och ungdomar. Föreningsledaren säger att Idrottsbonus har "gett oss planer" och syftar till de olika aktiviteterna och satsningarna som föreningen har idag. Hon berättar att föreningen generellt har tre olika satsningar; flickverksamhet, spontanidrott och ungdomar med speciella behov.

Hennes förhoppning är att verksamheten ska ge utrymme för barn och ungdomar att kunna ta ansvar och utvecklas. Hon menar att det är viktigt att uppmärksamma och uppmuntra ungdomars idéer och initiativ. Hon berättar exempelvis att det är några av föreningens medlemmar som gärna tar initiativ och vill hjälpa till att anordna aktiviteter. "Några ungdomar hade bland annat som förslag att anordna caféverksamhet på gården på lördagar – och då lät vi dem göra det". Föreningsledaren berättar att hon märker att många ungdomar har utvecklats under den tid de har varit aktiva på gården. Detta märks särskilt på några av de deltagare som varit med under flera år.

Föreningsledaren anser att mål och syfte med idrottsbonusprojektet är tydliga. Hon säger att det handlar om att aktivera och engagera barn och ungdomar i idrott- och föreningsliv. Föreningsledaren berättar att hennes förväntningar är att barn och ungdomar i området ska "få upp ögonen för 4H gården". Hon berättar att det finns ett generellt missnöje bland invånarna i Tensta att det inte finns något att göra, och att det inte finns någonstans för barn och ungdomar att vara. Föreningsledaren menar dock att 4H gården är ett exempel på att det faktiskt finns möjligheter för ungdomsaktivitet i Tensta - men att de inte utnyttjas av de som bor i området. Hon hoppas att Tensta ska få upp ögonen för det som de redan har, innan det är för sent.

Överlag anser föreningsledaren att föreningen uppfyller målen med Idrottsbonus. Hon berättar att det har gått bra hittills och att det skett mycket positivt i föreningen. Framst med avseende på medlemsantalet som har ökat markant det senaste året. Det är också tydligt att det är många ungdomar som på senare tid har prövat på aktiviteter och sedan kommit tillbaka. Hon berättar att det exempelvis är många nya barn som har dykt upp på ponnyridningarna på lördagar, och att dessa även kommer tillbaka veckan därefter. Hon menar dock att föreningen tar små steg framåt, och som med alla satsningar så krävs det troligtvis mer tid innan föreningen helt är där de vill vara.

Genomförande och samverkan

Som en del av idrottsbonusprojektet har 4H gården utökat sina öppettider på kvällar och helger. På så sätt kan föreningen nå ut till fler barn och ungdomar i området. Tanken är att 4H ska vara en naturlig träffpunkt där barn kan komma och träffa varandra och umgås efter skolan.

Föreningsledaren berättar att föreningen i dagsläget anordnar ett flertal aktiviteter på gården för att locka barn och ungdomar i området. Även om djuren utgör en stor del av verksamheten, har 4H även ett stort fokus på rörelse, lek och lärande. Föreningsledaren berättar att det anordnas olika typer av aktiviteter under eftermiddagarna på gården. Vissa dagar är det djurskötarkurser i stallet, andra dagar gör de utflykter i skogen.

Under sommar-, jul-, och påskloven brukar föreningen även anordna läger med olika teman. Föreningsledaren berättar att förra året hade de exempelvis ett läger med fokus på hästar, och ett läger med temat "röra på sig". Föreningsledaren framhåller att alla aktiviteter ofta innebär att deltagarna använder kroppen på något sätt. Deltagarna rider, mockar, hämtar hö, leker, eller är ute och promenerar i skogen. Oavsett aktivitet blir det överlag "inte så mycket att sitta still".

För att sporra till motivation har föreningen infört ett internt poängsystem. Detta innebär att de ungdomar som hjälper till på gården har möjlighet att samla på sig poäng. Om du sopar stallgången kan du få 1 poäng, om du hjälper till att anordna en aktivitet kan du få 10 poäng etc. Den som samlar ihop mest poäng har sedan chans att vinna olika priser. Förra året var vinsterna exempelvis en ridlektion, eller en dag på Gröna Lund. Föreningsledaren berättar att alla föreningar måste hitta sina egna sätt att arbeta med motivation, och att för 4H har poängsystemet visat sig fungera bra.

I intervjun framkommer att det har funnits vissa sociala utmaningar för att locka ungdomar till gården. Framförallt har det varit svårt att locka fler flickor till gården. Föreningsledaren

tror att en av anledningarna kan vara att föräldrarna inte vill släppa i väg barnen till gården. Föreningsledaren berättar att hon själv bott i Tensta i hela sitt liv och vet att det kan vara en hård miljö och många polisbilar på gatorna. Dessutom kan eventuellt vissa föräldrar vara skeptiska till att låta barnen vara med i verksamheten eftersom de inte vet vilka andra barn som deltar. Föreningsledaren berättar att medlemmarna på 4H har många olika bakgrunder och att detta kan vara en av anledningarna till att vissa föräldrar är skeptiska. Hon menar dock att detta är en föreställning som bara finns hos de vuxna, och att barn inte ser på varandra på det sättet. "*Barn ser andra barn*" säger hon.

När det kommer till ekonomiska aspekter anser föreningen att Idrottsbonus har betytt mycket för verksamheten överlag. Verksamheten har haft ekonomiska svårigheter under flera år och därför har Idrottsbonus utgjort en bra grund för att verksamheten ska kunna utvecklas och bland annat utöka sina öppettider. I samband med uppstarten av Idrottsbonus tittade även föreningen över sitt djurbestånd. Föreningsledaren berättar att de bland annat valde att ta bort några av de större hästarna, och istället köpa in mindre hästar till klubben. De små hästarna är betydligt billigare i drift, och dessutom är de lättare att hantera för barnen.

Inom ramen för projektstödet har föreningen även kunnat anordna avgiftsfria läger och aktiviteter. Föreningsledaren menar att detta är en viktig förutsättning för att kunna inkludera så många barn och ungdomar om möjligt. I vanliga fall brukar lägeravgiften vara mellan 700-800 kr, och en sådan summa har troligtvis inte många familjer i området råd att betala.

För att nå ut till barn och ungdomar har 4H gården samarbetat med skolor och dagis. Även om samarbetet har fungerat bra anser föreningsledaren att samverkan är något som föreningen skulle kunna satsa på mer i framtiden. Generellt skulle hon vilja se ett bättre samarbete med områdets skolor.

Om målgruppen

4H verksamheten vänder sig till ungdomar som vill pröva på olika aktiviteter och utveckla sina intressen tillsammans med andra. Det som främst attraherar barn och ungdomar att komma till gården är troligtvis att det finns en gemenskap bland medlemmarna i föreningen. Föreningsledaren berättar att många barn kommer till gården för att "prata av sig", och umgås med kompisar. Även om det finns mycket annat som lockar med verksamheten (djuren, hästarna, aktiviteterna etc.), är det tydligt att barn och ungdomar kommer till gården för att umgås och må bra. Hon berättar exempelvis att föreningen var rädd att tappa många medlemmar när de valde att ta bort de stora hästarna från gården. Även om många medlemmar var ledsna över det beslutet var det nästan ingen som slutade av den anledningen. Föreningsledaren framhåller att det visar på att det finns en gemenskap i föreningen, vilket gör att medlemmarna också stannar kvar.

Föreningsledaren berättar att hon tror att de flesta av föreningens medlemmar är aktiva även utanför föreningen. Föreningsledaren upplever att hon har viss personlig kontakt med medlemmarna i föreningen, och hon berättar att de flesta har åtminstone en till aktivitet som de är aktiva i. Ibland anpassas också verksamheten efter medlemmarnas sidoaktiviteter. Om någon av föreningens aktiviteter krockar med exempelvis en

basketmatch eller fotbollsmatch, försöker föreningen anpassa dag och tid så att medlemmarna ska kunna delta i båda aktiviteterna.

Om det fanns mer tid och resurser för att marknadsföra verksamheten, skulle föreningen främst rikta in sig mot föräldrarna i området. Även om barnen själva marknadsför aktiviteten genom att prata med varandra i skolan, är det viktigt att också involvera föräldrarna. Att föräldrar inte vill släppa iväg sina barn till en aktivitet handlar troligtvis om att de har för lite information om verksamheten. Av den anledningen anser föreningen att det är av intresse att i framtiden försöka nå ut till ännu fler föräldrar.

Aktiviteten utifrån deltagarnas perspektiv

När jag kommer till 4H gården är det tisdag eftermiddag. I stallet har det samlats några ungdomar som hjälper till att utfodra djuren och göra iordning stallet för stängning. Några hästar och får går fortfarande ute i hagen men de ska strax släppas in till stallet tillsammans med de andra djuren. Uppe i klubbhuset träffar jag två av föreningens medlemmar för en gruppintervju.

Av de intervjuade deltagarna är en flicka 11 år, och en flicka 12 år. Båda deltagarna berättar att de bor i området. En flicka bor i Bromsten och en flicka bor i Spånga. Båda två är födda i Sverige och en av flickorna har föräldrar som också är födda i Sverige. Den andra flickan berättar att hennes pappa är född i Sverige, men att hennes mamma inte är född i Sverige.

Båda deltagarna berättar att de brukar vara på 4H gården ungefär en till två gånger i veckan. Den äldre av flickorna berättar att hon har varit aktiv i Tensta 4H i fem år och att hon gick med i klubben när hon gick i årskurs ett. Den yngre av flickorna berättar att hon varit medlem i två år.

Eftersom båda deltagarna bor i Spånga tycker de att det går smidigt att ta sig till gården. En av flickorna berättar att hon går i Enbacksskolan som bara är några meter från 4H gården. Eftersom skolan ligger nära Spånga by brukar hon gå till 4H gården direkt efter skolan, "det tar bara några minuter" säger hon. Den andra flickan berättar att hon brukar ta bussen från skolan till 4H gården. Hon går i Kunskapsskolan i Spånga, och även om hon skulle kunna gå så tycker hon att det är mycket smidigare att ta bussen. Båda deltagarna berättar att de brukar komma till 4H gården vid 2 tiden på eftermiddagen, och gå hem vid 5 tiden. Ofta kommer de till gården själva, men när de går hem brukar de ta sällskap med varandra.

Deltagarna berättar att de är på 4H gården idag för att de är hjälpledare på tisdagar. En av flickorna berättar vad det innebär att vara ledare på gården. Hon säger att de borstar djuren, ger djuren mat, sopar stallgången och hjälper de andra barnen i stallet. Deltagarna berättar också att allt på 4H inte bara handlar om att ta hand om djur. Ibland brukar de vara uppe i klubbrummet och pyssla eller baka. Ibland brukar de vara ute på gården och leka. Flickorna berättar att de även brukar vara med och anordna olika aktiviteter på gården. På eget initiativ anordnade de exempelvis en övernattnings för några veckor sedan. "Senaste övernattningen ordnade vi själva och vi bjöd in andra barn som

brukar vara här. Vi brukar sova i klubbbrummet, brukar köra lekar i pingisladan eller så är vi ute och leker."

Båda deltagarna berättar att de fick höra om 4H gården genom sina kompisar. En av flickorna (som varit aktiv i fem år) berättar att hennes kompis frågade om hon ville börja på 4H när hon gick i ettan. Hon följde med hennes kompis till 4H och kände då att hon också ville börja vara på gården. *"Jag frågade mamma om jag fick testa och så där - och det fick jag."* Den andra flickan berättar att hon också blev intresserad av 4H efter att ha följt med sin kompis till gården. *"Jag kom hit med min kompis när jag just flyttat hit. Jag kom in i stallet och tyckte att det verkade kul, och då såg jag lappar här utanför stallet att man kunde bli medlem"*. Båda deltagarna berättar att de allteftersom blivit mer och mer involverade i gårdens aktiviteter. En av flickorna berättar att hon började som medryttare på en av gårdens hästar och har sedan blivit allt mer intresserad av hästar och verksamheten överlag. Deltagarna berättar att det inte kände varandra när de började på 4H, men nu är de "bästa kompisar".

I intervjun framkommer att båda deltagarna tycker att det är **roligt** att röra på sig och att hjälpa till på 4H gården. De är båda överens om att det roligaste med att vara på 4H är att ta hand om hästarna. Båda deltagarna gillar att rida och när de har jobbat klart i stallet brukar de rida ut tillsammans. När någon ledare kan följa med brukar de rida runt i Spånga by, annars rider de själva i gårdens paddock. Ibland tömkör de hästarna på vägarna runt stallet. En av flickorna berättar att hon gärna vill förbättra sin ridning, och säger att hon hoppas att hon snart kan trava och gallopera.

Båda deltagarna framhåller även att de tycker om att vara på 4H gården för att *"man får göra så mycket"*. De berättar att om de vill hitta på någon aktivitet, så går det oftast att genomföra. *"Alltså om jag exempelvis känner för att rida så kan jag fråga ledaren, och då oftast får jag ett ja."* En av flickorna sitter även med i styrelsen på 4H gården. Hon berättar att det är roligt eftersom då får hon vara med och bestämma om vilka aktiviteter som ska anordnas. Hon säger att hon upplever att det är mer aktiviteter nu, än vad det var när hon började för fem år sedan. *"Förra året var vi på Horse Show, åkte till polishästarna, och paddlade kanot. Ibland åkte vi och badade."*

Deltagarna anser också att det är **viktigt** att röra på sig. En av flickorna menar att man måste röra på sig för att hålla sig frisk och få bra kondition. *"Det är viktigt för att man ska orka göra saker"* säger hon. Den andra flickan håller med om att det är viktigt att röra på sig, och beskriver det som att *"man blir en soffpotatis om man inte rör sig"*. Båda deltagarna är överens om att det är viktigt att både unga och äldre rör på sig. De menar att alla måste röra sig för *"annars är det lätt att man blir sjuk."*

I intervjun framkommer att båda deltagarna är aktiva i flera olika idrotter. En av flickorna berättar att hon har aktiviteter alla dagar i veckan förutom torsdagar och lördagar. Hon berättar att hon tränar karate tre gånger i veckan, spelar teater en gång i veckan, och är på 4H en gång i veckan. Hon menar att hon gärna skulle vara på 4H gården fler dagar i veckan, men att hon inte hinner eftersom hon har mycket läxor i skolan i just nu. Den andra deltagaren berättar att hon spelar basket två gånger i veckan, och är på 4H gården två gånger i veckan.

Båda deltagarna anser att deras familjer är aktiva och tränar ofta. En av flickorna beskriver sin familj som en "hästfamilj" och berättar att både hennes mamma och syster rider. Hon berättar att hennes mamma ibland följer med till 4H gården och då brukar de vara ute och rida tillsammans.

Överlag har deltagarna en positiv bild av verksamheten och de kan inte komma på något som de direkt saknar på gården. Om de dock fick önska skulle en av flickorna vilja ha mer djur. Helst av allt skulle hon vilja ha mer hästar på gården, "*i min fantasivärld finns bara hästar*" säger hon. Den andra deltagaren tycker att det räcker med djur på gården eftersom mer djur innebär mer jobb. Hon berättar att hästar tar stor plats i stallet, och fler hästar skulle innebära mindre tid till de andra djuren på gården.

Även om deltagarna upplever att de har många kompisar på gården, tycker de att de skulle vara kul med ännu fler medlemmar på 4H. De berättar att några av deras "djurintresserade kompisar" ibland brukar följa med till gården. Vissa flickor i skolan brukar även fråga hur de är att jobba på stall och vad det kostar. Men det är ingen av deras kompisar som har blivit aktiva i föreningen. En av flickorna berättar att många i hennes klass tycker att det är äckligt att jobba med djur eftersom det är smutsigt och luktar illa. "*Men då tänker jag såhär; ja, man blir smutsig av att jobba i stall men man kan ju duscha efteråt. Man blir ju smutsig när man är ute också, det är ju bara att duscha!*"

Analys och sammanställning

I följande kapitel redovisas Swecos analys som bygger på de intervjuer och den enkät som genomförts. Då en substantiell del av genomförandet består av kvalitativa intervjuer, kommer den analytiska sammanställningen främst att baseras på den information som har framkommit under intervjuerna med de tre föreningarna. I första hand syftar sammanställningen till att återknyta till de inledningsvis ställda frågeformuleringarna. Med hänsyn till det empiriska underlagets omfång bör Swecos sammanställning ses som indikationer på de effekter som Idrottsbonus kan sägas ha haft på målgruppen.

Målgruppen

Det centrala syftet med Idrottsbonus är att nå inaktiva barn och ungdomar som inte redan är fysiskt aktiva inom idrotts- eller föreningsliv. Prioriterade målgrupper inom Idrottsbonus är äldre tonåringar, flickor och personer med funktionsnedsättning. Av de föreningar som intervjuats är dessa målgrupper också de som prioriterats i de olika projekten; Rågsveds IF önskar nå ut till unga flickor, projektet "In Drive" önskar nå ut till inaktiva ungdomar i åldern 15-20 år, och Tensta 4H önskar fokusera på spontanidrott och utöka sin flickverksamhet.

I intervjuerna med föreningsledarna framkommer att föreningarna överlag anser att de har nått ut till de målgrupper som de pekat ut i ansökan. Rågsveds IF har till stor del nått ut till unga flickor i området Rågsved och Hagsåtra. Spontanidrotten som arrangeras av Årsta/Sköndal har attraherat ett flertal ungdomar från högstadiet och gymnasiet. Även Tensta 4H anser att de har lyckats utöka sin verksamhet riktad mot flickor och personer med speciella behov. Samtidigt förefaller det vara svårt för föreningarna att veta i vilken utsträckning som deltagarna är inaktiva på fritiden.

Ovetskapen kring deltagarnas bakgrund framhålls i intervjun med Rågsveds IF, där föreningsledaren menar att det är svårt att veta hur pass aktiva deltagarna är utöver träningarna med "Råggans tjejer". Även i projektet "In Drive" framhåller föreningsledaren att föreningen inte kan svara på huruvida deltagarna är aktiva på fritiden eller inte. I projektet "In Drive" framställs detta främst vara en konsekvens av att föreningen idag inte har en tillräckligt god relation med de ungdomar som deltar i aktiviteten. I Tensta 4H tycks det däremot finnas en relativt personlig kontakt mellan ledare och deltagare. I beskrivningen av de deltagare som brukar vara med i föreningens aktiviteter framhålls att många deltagare är engagerade i flera aktiviteter utanför 4H verksamheten.

Det framkommer i intervjuerna att många av de intervjuade deltagarna upplever att de är fysiskt aktiva i någon form. I projektet "Råggans tjejer" berättar exempelvis deltagarna att de brukar spela fotboll på rasten i skolan. Två av deltagarna är också med i andra föreningar utöver Rågsveds IF. Liknande resonemang framkommer i intervjuerna med deltagarna i "In Drive", där alla tre deltagare berättar att de är aktiva fotbollsspelare. Två av deltagarna spelar fotboll i organiserad form flera dagar i veckan, och en av deltagarna har tidigare spelat i förening. Även de intervjuade deltagarna i Tensta 4H berättar att de är aktiva i flera idrotter och aktiviteter.

I redovisningen av deltagarenkäten framgår en liknande tendens. Av de som svarat i enkäten uppger många deltagare att de har idrottat i någon form innan de började med aktiviteten. Ett flertal deltagare uppger även att de är med i någon förening, klubb eller kyrka. Hälften av de svarande uppger att de tränar mellan 2-3 gånger i veckan. Några av deltagarna är mycket aktiva och tränar fler än 4 gånger i veckan, medan ett fåtal har svarat att de aldrig tränar.

Även om det således är svårt för föreningarna att veta hur pass aktiva deltagarna är, finns det indikationer som tyder på att många av deltagarna som kommer till aktiviteterna redan är mer eller mindre fysiskt aktiva i någon form. Även om deltagarna nödvändigtvis inte är aktiva inom en organiserad verksamhet (föreningar, klubbar etc.), beskriver ett flertal av de intervjuade deltagarna att de motionerar och rör på sig flera dagar i veckan.

Motiv till deltagande

Ett annat av Idrottsbonus primära syften är att attrahera inaktiva barn och ungdomar till idrott och motion. Genom att fånga indikationer på vad det är som lockar deltagarna att komma till föreningarnas aktiviteter, har Sweco försökt skapa en förståelse för deltagarnas preferenser.

På frågan om vad som föreningsledaren anser attraherar deltagarna att komma till aktiviteten, är det några aspekter som återkommer i alla tre intervjuer. En potentiell förklaring som lyfts fram är bland annat att aktiviteterna har en lekfull och spontan inramning. Men framförallt menar alla tre föreningsledare att aktiviteterna attraherar eftersom de ger utrymme för deltagarna att ha kul. Aktiviteterna utgör ett meningsfullt alternativ för barn och ungdomar att träffas och utöva idrott under former som inte är strikt organiserade. Föreningsledaren för Tensta 4H betonar även gemenskapen som betydande för att deltagarna ska komma tillbaka till aktiviteten

Utifrån intervjuerna med deltagarna är det tydligt att det finns en positiv inställning till aktiviteterna som de deltar i. Det är egentligen ingen av de intervjuade som uttrycker något negativt kring verksamheterna eller aktiviteterna. Vissa av deltagarna framhåller att de exempelvis främst kommer till aktiviteten för att det är kul och för att de tycker om att spela matcher tillsammans med andra. Några av deltagarna beskriver att det kommer till aktiviteten för utvecklas och lära sig nya saker.

Ovanstående resonemang återfinns även i redovisningen av deltagarenkäten. Utifrån enkäten finns det bland annat indikationer på att de flesta av deltagarna kommer till aktiviteterna för att få ha kul och att få lära sig nya saker.

En sammantagen bild tyder på att det finns en positiv upplevelse av aktiviteten bland de deltagare som intervjuats och de som svarat på enkäten. En intressant iakttagelse är att nästan alla svarande i enkäten uppger att aktiviteten har fått dem att må bättre. De flesta av deltagarna uppger även att de kommer att fortsätta gå på den aktivitet som de deltar i.

Om metodernas ändamålsenlighet

När det kommer till hur syftet med Idrottsbonus har konkretiserats, förefaller det finnas vissa skillnader mellan de tre föreningarna. Rågsveds IF har satsat på spontanfotboll för unga flickor på fredagkvällar, Årsta/Sköndal har satsat på öppen spontanfotboll för

ungdomar på lördagkvällar, och Tensta 4H har utökat sin vardagliga verksamhet för att nå fler barn och ungdomar i Tensta.

De två satsningarna som drivs av Rågsveds IF och Årsta/Sköndal är relativt projektorienterade. Aktiviteterna i dessa föreningar är till stor del "punktinsatser", där föreningarna exempelvis har satsat på riktad marknadsföring för att nå den avsedda målgruppen. I Tensta 4H har medlen framförallt använts för att förstärka den redan befintliga verksamheten med extra aktiviteter och utökade öppettider. Även om det kan noteras att föreningarna använt sig av olika metoder, gör Sweco utifrån detta underlag ingen värdering av huruvida någon av metoderna kan anses mer ändamålsenlig än den andra. Det är troligt att projektmetoderna bör anpassas efter föreningarnas specifika verksamhet och den målgrupp de önskar att nå ut till.

Det ekonomiska bidraget som tillkommit genom Idrottsbonus har sannolikt varit en viktig förutsättning för föreningarna i deras arbete att underhålla och utveckla idrottsverksamheten. Framförallt tycks bidraget ha utgjort ett viktigt stöd för den dagliga verksamheten på Tensta 4H. Även om resurserna här till stor del har gått till kostnader för personal och bemanning har bidraget dessutom möjliggjort avgiftsfria aktiviteter och läger – en satsning som med stor sannolikhet kan vara en viktig förutsättning för att attrahera nya deltagare till verksamheten.

Överlag tyder dock mycket på att det ekonomiska tillskottet föreningarna fått inte bidragit till utvecklande av nya metoder utan snarare ersatt andra bidragsformer. Det har i stor utsträckning använts för utökade öppettider, bemanning och materialkostnader.

Alla tre föreningar anser generellt att deras metoder har bidragit till att uppnå mål och syfte med Idrottsbonus, och med avseende på genomförande tycks det inte ha funnits några direkt synbara hinder för projektens framgång. De problem som uppstått hos föreningarna har främst varit av praktisk karaktär, som exempelvis byte av lokal eller byte av dag.

Slutsatser

Idrottsförvaltningen önskade få reda på följande genom Swecos utvärdering:

- vad attraherar deltagarna att delta i Idrottsbonusprojektet
- deltagarnas bakgrund, om de var inaktiva innan projektet eller om de deltog i annan motions- eller idrottsverksamhet på fritiden
- om föreningen når den målgrupp de pekat ut i ansökan
- om föreningen anser att de uppnått sitt syfte och mål med Idrottsbonusprojektet
- vilken metod som använts av respektive förening och om denna varit ändamålsenlig

Med stöd av den informationsinhämtning som genomförts och den efterföljande analysen är Swecos slutsatser att:

- Det finns en positiv upplevelse av aktiviteterna som projektet möjliggjort bland de deltagare som intervjuats och de som svarat på enkäten. Mycket tyder på att det som främst attraherar med aktiviteterna är att deltagarna ges möjligheter att utöva sitt intresse i ett socialt sammanhang. Många deltagare kommer till aktiviteten främst för att det är kul och för att de vill göra roliga saker tillsammans med andra.
- Det finns indikationer som tyder på att många av deltagarna som kommer till aktiviteterna redan är mer eller mindre fysiskt aktiva i någon form. Även om deltagarna nödvändigtvis inte är aktiva inom en organiserad verksamhet (föreningar, klubbar etc.), beskriver ett flertal av de intervjuade deltagarna att de motionerar och rör på sig flera dagar i veckan.
- Föreningarna anser överlag att de har nått ut till de målgrupper som de pekat ut i ansökan. Samtidigt förefaller det vara svårt för föreningarna att veta i vilken utsträckning som deltagarna är aktiva på fritiden. Ovetskapen kring deltagarnas bakgrund kan till viss del vara en konsekvens av att föreningarna inte har en tillräcklig personlig relation med deltagarna på grund av det stora antalet medlemmar eller formen för aktiviteten (till exempel upplägget med spontanidrott).
- Överlag anser föreningarna att de uppnått sitt mål och syfte med Idrottsbonusprojektet. Med avseende på genomförande tycks det inte ha funnits några direkt synbara hinder för projektens framgång.
- Föreningarna har använt olika tillvägagångssätt för att konkretisera syftet med Idrottsbonus. Satsningarna som drivs av Rågsveds IF och Årsta/Sköndal är relativt projektorienterade med fokus på "punktinsatser" och riktad marknadsföring. I Tensta 4H har medlemmen framförallt använts för att förstärka den redan befintliga verksamheten med extra aktiviteter och utökade öppettider. Alla tre föreningar anser generellt att deras metoder har varit ändamålsenliga.

Bilagor

Intervjuguide föreningsledare

Förväntningar

- Vad är bakgrunden till att just du arbetar i projektet?
- Vilka förväntningar har du på Idrottsbonusprojektet?

Mål

- Vad är mål och syftet med Idrottsbonusprojektet?
- Är mål och syfte tydliga, tycker du?
- Vad hoppas du uppnå för din förenings räkning?
- Anser du att ni har uppnått dessa mål?
- Har målen kommunicerats till deltagarna? Hur?

Genomförande

- Vilken metod har använts av er förening? Kan du berätta lite om hur ni tänkte inför att delta i projektet och varför det blev just den modell som ni har använt er av?
- Har ni registrerat data i IdrottOnline? (antal deltagare etc.)
- Har den här metoden eller modellen varit ändamålsenlig, tycker du, har den bidragit till att nå de uppsatta målen?
- Vilka delar av projektet/metoden har gett goda resultat? Varför har man fått resultat just här (eller fråga varför resultat inte har uppkommit) ur ditt perspektiv?
- Har det funnits några **sociala** hinder på vägen som man inte kunde se från början, och hur har ni isåfall jobbat med dem (*exempel om nödvändigt*: barn som har velat vara med men inte kunnat ta sig till idrottsplatsen eller som inte har fått delta för föräldrarna, eller barn som haft särskilda behov som föreningen inte haft resurser till att ta hand om)
- Har det funnits några **ekonomiska** hinder på vägen som man inte kunde se från början, och hur har ni isåfall jobbat med dem?
- Hur har kontakten med Stockholms Stad / Idrottsförvaltningen fungerat, tycker du? Har ni kunnat få stöd och råd vid behov? Vem har ni främst haft kontakt med där?
- Vilket är den främsta vinsten med att delta i Idrottsbonus, enligt dig:
 - för föreningen
 - för föreningsledaren
 - för deltagarna i projektet
 - för deras familjer (föräldrar, syskon)
 - för de andra klubbmedlemmarna?
- Har det funnits några hinder för att projektet ska bli framgångsrikt (*exempel: ekonomiska, målkonflikter med andra projekt som pågått samtidigt i kommunen,*

motstånd inom föreningen bland de andra medlemmarna?)

- Utifrån erfarenheter från pågående projekt – skulle er förening vilja delta igen? Skulle ni föredra denna eller någon annan form isåfall?

Samverkan

- Har rätt aktörer deltagit i projektet, tycker du? Har du saknat någon aktör?
- Upplever du att det finns en samsyn mellan olika aktörer i projektet, t ex kring projektets innehåll och inriktning?

Om målgruppen

- Vad attraherar deltagarna att delta i Idrottsbonusprojektet, tror du?
- Vad kan föreningen erbjuda som miljö som ungdomarna kanske inte får i skolan eller på fritidsgården? Vad gör just idrottsmiljön så speciell eller lämplig för att uppnå målen som är satta?
- Kan du berätta lite om deltagarnas bakgrund – var de inaktiva innan de började delta i projektet? Eller deltog de i någon annan motions- eller idrottsverksamhet på fritiden?
- Tycker du att föreningen når och har nått den målgrupp som de pekat ut i ansökan? Varför / varför inte?
- Hur skulle man kunna marknadsföra detta annorlunda om man gjorde om projektet?

Intervjuguide deltagare

Bakgrund

- Kille/tjej?
- Hur gammal är du?
- Är du född i Sverige?
- Är mamma och pappa födda i Sverige?
- Var bor du?

Om aktiviteten

- Vad ska du göra här ikväll, vilken aktivitet är du med i?
- Har du varit med i aktiviteten förut eller är det första gången du är här?
- Har du provat flera saker? Vad var roligast? Varför?

- Kom du hit själv eller med någon kompis, eller kanske med någon förälder/syskon?
- Hur kom du/ni hit, gick/cykel/bil/buss/t-bana eller något annat sätt...?

- Hur fick du reda på att man kunde komma hit och prova olika saker? Var det genom skolan eller någon kompis eller hur fick du information?

- Tycker du att det är **roligt** med träning och motion/att du rör på dig utomhus?
- Tycker du att det är **viktigt** med träning och motion/att du rör på dig utomhus? Varför?
- Är det viktigare att yngre rör på sig än vuxna, tycker du? Eller lika viktigt? Varför/inte?
- Brukar ni träna i din familj, är det någon som motionerar ofta där?

- Brukar du motionera nåt varje vecka, till exempel cykla, gå ut och gå, promenera från busshållplatsen, dansa, spela fotboll med kompisarna – vilken typ av fysisk aktivitet gör du under en vanlig vecka? Blir det mer motion på helgerna än på skoldagarna?

- Har du provat någon aktivitet någon annanstans förutom här, typ dans eller ridning eller nåt sånt?
- Vad tycker du om att vara här efter skolan?
- Vad är roligast med att vara här?
- Finns det något du tycker att man skulle ha mer av här?
- Finns det något du saknar här eller nåt som kunde göras bättre?

- Vad tycker du skulle göra det lättare/roligare att röra på sig utomhus, för dig i ditt liv i stort liksom?
- Skulle det vara lättare att röra på dig oftare om du gjorde saker i en grupp, till exempel med en ledare som gav instruktioner?
- Vilka andra människor skulle i så fall vara med i den gruppen, tycker du? Eller vill du hellre träna själv och sen träffa kompisarna efteråt?